

YAYIN KURULU

Neoliberalizmin yeni adımlarla karşımıza çıktığı ve Kamu Reformu bütünü içinde yeni yasalarla sosyal hakları gasp ettiği bir dönemde uzman ve yetkin mühendislik gibi bir taslak çalışması, "Meslek İçi Eğitim ve Belgelendirme Yönetmeliği"nin varlığı ve ilgili tartışmalar oldukça tutarlı. Çünkü hayatın ve insanlığın bu kadar paraya dayalı olduğu kapitalizmde ve şu anki yeni liberal uygulamalar döneminde bizlerin acı çektiği bu politikaların hayatımıza girmesini beklememek hayalcilik olur.

Üretimin kolektikleşmesi

Bu tartışmalarda doğru noktayı yakalamak için bugün üretim sürecinin geldiği noktayı anlamak zorundayız. 1960'larda mühendisin rolü o dönemde teknolojik gelişim açısından oldukça geniş bir içeriğe sahip idi. Üretim daha temel bir düzeydeydi ve iş bölümü bu kadar gelişmiş değildi. Üretimin gelişmesi ile beraber nasıl iş yerleri parçalanmaya başladıysa, benzer şekilde işçilerin ve mühendislerin iş biçimleri de parçalanmaya başladı. Artık üretimde iş bölümü oldukça ileri bir düzeye gelmişti. Yeni liberal politikalar burada devreye 80'lerden itibaren girdi ve bütün işi yapan bir işletme parçalanmaya, aynı iş yerinde bir bütüne bakan mühendis ise daha küçük bir işi yapmaya başladı. Bu anlamıyla daha kolektif bir işbirliğinin karşımıza çıktığını görebiliriz. Gelişen üretim ilişkileri dışında olmayan mühendisler doğal olarak bundan etkilendiler ve kendi süreçlerine gittikçe yabancılaştilar.

Buradaki kolektif üretim aslında bir anlamı ile iyi olsa da, yeni liberal saldırılar altında örgütlülüklerimiz zayıfladıkça toplumun daha fazla zarar gördüğü bir sürece sürüklendi. Depremde üç kağıtçı müteahhitler için proje yapan mühendisler insanların ölümüne yol açarken, hızlandırılmış trenin güvenli olduğuna dair raporun altına da imza attılar.

Kolektifleşen üretim ve mühendislerin profili

Kolektif üretimin arttığını iddia ettiğimizde bunun rakamlara yansımalarını görebiliyoruz. 1998 yılına geldiğimizde bağımsız çalışan ve işveren mühendis ve mimarların sayısının %20,7'den %15,5'e düştüğünü görüyoruz. Burada patron mühendislerin ciddi olarak küçüldüğünü ve kendilerini korumaları gerektiğini söyleyebiliriz. Ancak ücretli mühendisler oran olarak kendilerini korumuş görünse de aslında bu grupta da sayısal olarak ciddi bir artış yaşanmıştır. Bu artış kendini işsiz sınıflandırmasında da var etmiş görünmekte

	1978 (%)	1998 (%)
İŞSİZ ve EMEKLİ	0,2	7,7
ÖZEL ÜCRETİLİ	16,1	42,6
KAMU ÜCRETİLİ	63	34,3
BĞZ. ÇALIŞAN ve İŞV.	20,7	15,5

Tablo 1 : TMMOB tarafından yapılan mühendislik ve mimarlık araştırmalarına göre 1978 ve 1998 yıllarında mühendislerin dağılımları. Bilgiler Ücretli İşsiz Mühendisler ve Sendikalaşma Komisyonu Raporu/EMO İstanbul'dan alınmıştır.

Kolektif üretim değerlendirmemiz açısından baktığımızda, özel sektörde çalışan mühendislerin durumu -yukarıda yaptığımız tahlil açısından- bizlere doğru adresi verecektir. Mühendis ve mimar profili açısından 1978'de %16,1'i özelde çalışırken, bu oran 1998'de % 42,6'ya çıkmıştır. Kolektif üretimin en yoğun görülebileceği büyük işletmelerde çalışan mühendis ve mimarların (100 kişiden fazla) özel sektörde çalışanlarınkine oranı % 59,9 gibi ciddi bir çoğunluktur. Bu çalışmaya göre de, aslında bağımsız çalışan ve işveren olan mühendislerin neredeyse tamamı, yani % 97,3'ü küçük işletmelerde çalışmaktadır.

Bu verileri incelediğimizde uzmanlaşma kavramının belgelendirme kavramı ile bir

arada incelenmesi ciddi bir çelişki yaratmaktadır. Çünkü, kolektifleşen bir üretimde mühendisler iş bölümü ile kendi alanlarında daha dar konuları çalışırken, bir alanda bütüne dair bir uzmanlığa sahip olanlar ne yazık ki kendi işinde çalışan ve işveren olan mühendisler ile sınırlıdır. Bu sınıfsal dağılıma göre aslında yetkinlik, uzmanlık gibi kavramın mühendislerin geneli ile ilgili bir çalışma olmadığını söylemek zordur.

Uzmanlaşma, yetkinlik ve belgelendirme; Sorun ne?

Uzmanlaşma, yetkinlik ve belgelendirme kavramını savunanlar bugün için iş bölümü içinde çalışan mühendisler açısından nasıl bir işleve sahiptir? Tabii ki hiçbir işlevi yoktur. Bugün mühendislerin kolektif üretim içinde çalıştığı bir süreçte dayanışmayı inşa edecek mi? Bu sorunun yanıtı tabii ki hayırdır. Örneğin hızlandırılmış tren kazasından tam 9 gün önce aralarında TMMOB'nin çeşitli odalarının üyelerinin de bulunduğu 20'den fazla mimar ve mühendis bu sistemin güvenli olduğuna dair raporun altına imza attı. Şimdi burada bir kaç soru sormak zorundayız. Öncelikle bu imzayı atanlar TCDD içinde belli şubelerin yöneticileri değil miydi? Tabii ki evet, hepsi de şubelerinin müdür yada yardımcısıydı. Peki bu insanlar konularında uzman değil miydi? Tabii ki yönetici olduklarına göre bir bilgi birikimine sahiptiler. Başka imza atabilecek, o birikime sahip insanlar yok muydu? Bu sorunun cevabı ne yazık ki evet. Çünkü bu konuda insan hayatının tehlikeye atıldığını düşündüğü için imza atmayacak mühendis ve mimar arkadaşlarımız vardı ve onlar bunu imzalamayı reddettiler. Şimdi geldiğimiz noktada görüyoruz ki hızlandırılmış trenin güvenli olduğuna dair hayır diyen birikimli mühendisler sürülme ve kazağa çekilme tehditlerine rağmen insan hayatını ve toplumun çıkarını öne çıkardılar. İmza atanlar ise üstleri tarafından takdir edildiler.

Burada iki tür uzman görüyoruz. Biri "ülkenin çıkarları" adı altında insan hayatına kastedenler ve diğeri de insan hayatını öne çıkartanlar.

Buna bir başka örnek daha verelim isterse-
niz: 22 Temmuz'da yaşanan tren kazası için

yapılan ilk çalışmalar sonucunda kazanın sebebi olarak ne yazık ki makinistler 4/8 oranında suçlu bulundu. Bu çalışmayı hazırlayan uzmanlar gerçekten uzmandılar ve bu konuda bir çalışma yaptılar. Ancak, İstanbul Barosu'nun talebi üzerine bir rapor daha hazırlandı. Bu bilirkişi heyetinde bir profesör, bir jeoloji yüksek mühendisi ve bir de makine yüksek mühendisi vardı. Bu rapora göre "ikinci vagonun ön dingil takımı, ön dingil sol tekerlek fren diskinde bir çatlak " vardı. Raporda "güvenliğin , teknikten

çok ticari ele alındığı" vurgulandı . işte iki bilirkişi, iki rapor ve iki farklı "gerçek".

Bu iki örnekte görüldüğü gibi insan hayatının ve toplumsal faydanın yerini para, ticaret ve kişisel çıkarın aldığı bir dünyada mühendisin kendi doğrusunu nasıl savunacağı önemli bir soru. Tabii ki bu uzmanlaşma yada belgelendirme adı altında yukarıda verdiğimiz küçük bir grubu belgelendirerek değil, kolektif üretimin bir parçası olan mühendisin örgütlüğünü sağlayarak ve onları böylesi ilkesel bir noktada savunarak gerçekleşecek.

TMMOB Meslek İçi Eğitim ve Belgelendirme Yönetmeliği

Bu noktalardan yönetmeliğe bir bakalım isterseniz.

Kapsam

Madde - 1 Bu Yönetmeliğin amacı, ülke ve toplum yararları doğrultusunda meslek alanları ile ilgili denetimin yapılabilmesi, yetkili üyelerin tanımlanması, üyelerin mesleki ve bilimsel çalışmalarına yaptıkları işlere ve tamamlayıcı eğitimlerine dayanan uzmanlıklarının Odalarca belirlenmesi, belgelendirilmesi ve gerektiğinde yetkili üyelerin kamuoyuna önerilmesinin sağlanmasıdır.

Uzmanlık Konuları ve Uzmanlık Konularının Belirlenmesi

Madde - 5 Oda, öğrenim programlarını, uygulama alanlarını, mesleki bilimsel gelişmeleri, ülkenin teknolojik durumunu, kamuoyunun ve üyelerinin istemlerini dikkate alarak ve gerektiğinde oluşturacağı mesleki-bilimsel kurullara danışarak, üretilen ürün ya da hizmetlerde kamu yararına mesleki

denetimin sağlanması konusunda mesleğin uzmanlık konularını ve uzmanlığın hangi koşullara göre belgelendirileceğini belirler.

Oda Yönetim Kurulu, üyelerinin uzmanlık konuları ile belgelendirme esaslarını, TMMOB Yönetim Kurulu onayına sunmak zorundadır. TMMOB Yönetim Kurulu tarafından onaylanan uzmanlık konuları ve belgelendirme esasları üyeye Odaca duyurulur.

Meslek İçi Eğitim ve Belgelendirme Yönetmeliği'nin kapsam maddesi, Madde 1'de "Ülke ve toplum yararları" gibi bir tanımlama var. Bugün için baktığımızda lastik sektöründe grev "ulusal güvenliği etkilediği için" 60 gün süre ile ertelendi. Demek işçilerin hakları değil patronların çıkarlarıdır "ulusal" olan. Benzer şekilde 5. Maddede de "kamu yararı" ifadesini görmekteyiz. Tıpkı Şişe-Cam işçilerinin grevinin "kamu sağlığını tehdit ettiği" gerekçesiyle ertelenmesi olayındaki benzerlik gibi. Yani bugün "ülke ve toplum yararları" yada "kamu yararı" dediğimizde "kastettiğimiz" şey değil, pratik anlamı gerçekleşiyor. İşte burada "hangi kamu?" yada "ülke yararı mı, toplum yararı mı?" sorusunu sormak zorundayız. Ne yazık ki ülke ve toplum yararları ile kastedilen yada kamu yararı denilen şeyin her zaman sermayenin çıkarı olduğu bir gerçekliğe sahiptir ve bu maddeler insanlığa ve topluma karşı saldırılara karşı duracak bir anlam taşımamaktadır.

Kâr mı, Toplum mu?

Yine yönetmeliği bu açıdan incelediğimizde Madde 7'nin (e) bendinde "Eğitim ve sınavların kimler tarafından gerçekleştirileceği, öğretmenler ile sınav komisyonlarına ödenecek ücretler ve eğitimlere katılım ücreti Oda Yönetim Kurulu tarafından belirlenir." ifadesini görüyoruz. Bugün mühendislerin % 70'inin yoksulluk sınırı altında yaşadığı bir noktada meslek içi eğitim gibi bir konunun ücretli olması aslında yoksulluk sınırının üstünde yaşayan mühendisin önünü açarak eşitsizliği artırıyor. Yani "paran kadar sağlık al, paran kadar eğitim al, paran kadar konuş!" düzeyinde bir anlayış "paran kadar meslek içi eğitim al" ile hayatımıza girecek.

İşte toplum yararları burada çok net, bize "paran kadar toplumun parçası ol" diyor. Bizim açımızdan bir meslek birliği olan TMMOB üye çalışanlarının haklarını koruyup "para değil insan önemli" diyeceği yerde neoliberal bir bakışı meslek yaşamımıza ve geleceğimize sokuyor.

Sonuçta, uzmanlık tartışmaları ve belgelendirme süreci odalarda parası olanın uzman mühendis olabilmesinin kapısını açmaktadır.

Bu noktada eğitimin, sağlığın ve hayatın paralı hale gelerek ticarileşmesinin nedenleri ve sonuçları ortadadır ve mesleki geleceğimizin de bu akıbete uğramasını istemiyoruz. Kâra dayalı bir yaşamın sorunları her gün karnımızı ağrıtırken buna mesleğimizi de teslim etmek istemiyoruz. İsteddiğimiz "kâr değil insan!" olmak zorunda.

Geriye bir soru kalıyor. Acaba odalarımız Kamu Reformuna karşı iken aynı zamanda hayatın ve insanlığın ticarileşmesine de karşı mı? Örneğin Kamu Reformu Yasa Tasarısı Madde 11 (Kamu hizmetlerinin gördürülmesi) "Kamu hizmetlerinin daha etkili ve verimli olarak yerine getirilebilmesi amacıyla, merkezi idare ile mahalli idareler, kendilerine ait hizmetlerden kanunlarda öngörülenleri, ilgileri itibarıyla üniversitelere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, hizmet birliklerine, özel sektöre ve alanında uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerine gördürebilir" ifadesi yer alırken TMMOB ve bağlı odalar toplum çıkarlarını temsil etme misyonunu bir kenara bırakıp bu yönetime alet olmaya karşı çıkabilecek mi?

Bu noktada yapacağımız tek şey bugün depremin ve hızlandırılmış trenin öldürmediği, ama sermayenin (ticaretin veya kapitalizmin) öldürdüğünü savunanların bir araya gelerek buna karşı çıkması. Mevcut üretim ilişkileri mühendislerin toplumsal kaygıları konusunda daha fazla dayanışmasını gerekli kılarken, rekabetin ve ticaretin (veya sermayenin) önünü açamayız. Bu yüzden, depremden veya tren kazalarından insanların ölmediği bir dünya herkes için mümkündür ve bugün için gereklidir, savunulmalıdır diyoruz..